

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 4 april 1946 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bidrag för anläggande av gemensamma tvättinrättningar på landsbygden jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln, punkten 163, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna ett reservationsanslag av 250 000 kronor till Bidrag för anläggande av gemensamma tvättinrättningar på landsbygden.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 1 februari 1946 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 47, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till Bidrag för anläggande av gemensamma tvättinrättningar på landsbygden för budgetåret 1946/47 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehäft följande till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) II: 399 väckt i anledning av ifrågavarande proposition av herr *Spångberg*, vari hemställts att riksdagen måtte till bidrag för anläggande av gemensamma tvättinrättningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av 350 000 kronor;

2) II: 20 väckt vid riksdagens början av fru *Nordgren*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt 1941 års befolkningsutredning att i samband med utredningen rörande hemmens arbetskraftsproblem och hemarbetets rationalisering taga under övervägande, huruvida och på vilka villkor statsbidrag bör kunna utgå till städer och tätorter för anläggande av kommunala tvättinrättningar, samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga de förslag vartill utredningen kan föranleda;

3) II: 178 likaledes väckt vid riksdagens början av herrar *Spångberg* och *Nordström* i Torsby, vari anhållits att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan ändring av villkoren för statsbidrag till gemensamma tvättinrättningar att dylikt bidrag måtte utgå även inom municipalsamhällen.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för motionerna får utskottet hänvisa till dessa.

Såsom ett led i avsedda åtgärder till lättande av hemarbetet på landsbygden har årligen från och med budgetåret 1939/40 å riksstaten anvisats anslag till bidrag för anläggande av gemensamma tvättinrättningar på landsbygden. Anslaget, som för ett vart av budgetåren 1939/40—1942/43 utgått med 50 000 kronor, för budgetåret 1943/44 med 100 000 kronor och för budgetåret 1944/45 med 150 000 kronor, är för innevarande budgetår uppfört med 250 000 kronor. Kungl. Maj:t har den 22 december 1939 utfärdat kungörelse (nr 911) angående statsbidrag till gemensamma tvättinrättningar på landsbygden.

I skrivelse den 29 augusti 1945 har *egnahemsstyrelsen* hemställt, att för budgetåret 1946/47 ett oförändrat anslag av 250 000 kronor måtte anvisas för ifrågavarande ändamål.

Bestämmelserna rörande ifrågavarande bidragsverksamhet återfinnas i kungörelsen den 22 december 1939 (nr 911) om statsbidrag till gemensamma tvättinrättningar på landsbygden. Enligt 1 § i nämnda kungörelse må *egnahemsstyrelsen* under de villkor och i den ordning som föreskrivas i kungörelsen bevilja statsbidrag till ekonomisk förening, som har till ändamål att företrädesvis för mindre hushåll å den egentliga landsbygden anskaffa och driva tvättinrättning med maskinell utrustning. I den till grund för kungörelsen liggande propositionen nr 238/1939 uttalade chefen för jordbruksdepartementet bland annat, att för att nå syftet med verksamheten borde bidragen uppenbarligen lämnas endast i de fall då fråga vore om anläggningar avsedda att underlätta tvättandet för husmödrar å den egentliga landsbygden.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Såsom jag vid ärendets behandling i årets statsverksproposition framhöll, har 1941 års befolkningsutredning för avsikt att framlägga förslag rörande hemmens arbetskraftsproblem samt hemarbetets rationalisering. Inom utredningen har redan hösten 1944 en särskild sakkunnig undersökt frågor som sammanhånga med inrättandet av gemensamma tvättstugor. Resultatet av dessa undersökningar torde inom den närmaste tiden underställas statsmakterna för prövning men även om förslagen i fråga kunna föreläggas årets riksdag torde en viss tid komma att förflyta, innan desamma kunna genomföras i full omfattning. Under sådana förhållanden torde medel för förevarande ändamål för nästa budgetår böra beräknas enligt samma grunder som för närvarande. I anslutning till vad *egnahemsstyrelsen* föreslagit förordar jag därför, att under ifrågavarande anslag för budgetåret 1946/47 upptages samma belopp som för löpande budgetår eller 250 000 kronor. Endast efter medgivande av Kungl. Maj:t torde anslaget få tagas i anspråk för bestridande av för verksamheten erforderliga administrationskostnader. I den mån så finnes erforderligt bör *egnahemsstyrelsen* vid bidragsverksamhetens fortsätta bedrivande samråda med 1941 års befolkningsutredning.»

Såsom framgår av det anförda har ifrågavarande bidragsverksamhet för anläggande av gemensamma tvättinrättningar igångsatts i syfte att underlätta hemarbetet för husmödrar på den egentliga landsbygden. Enligt vad departementschefen erinrat i föreliggande proposition har emellertid 1941 års befolkningsutredning för avsikt att framlägga förslag rörande hemmens arbetskraftsproblem samt hemarbetets rationalisering. Av berättelsen till 1946 års lagtima riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit framgår att särskilt tillkallad utredningsman lett utredningens undersökningar angående inrättandet av kollektiva tvätterier samt att dessa undersökningar till större delen kunnat färdigställas. Då utredningens förslag i förevarande avseende torde komma att framläggas utan tidsutdräkt och därvid frågan om anläggande av gemensamma tvättinrättningar lär bli behandlad i hela dess vidd, anser sig utskottet sakna anledning att tillstyrka vidtagande av åtgärder i anslutning till motionerna II: 20 och II: 178.

Vad beträffar medelsanvisningen till verksamheten för nästa budgetår anser utskottet det i nuvarande läge och i avbidan på befolkningsutredningens blivande förslag tillfyllest, därest ett oförändrat belopp av 250 000 kronor ställes till förfogande. Utskottet kan sålunda icke biträda motionen II: 399 om att anslaget med tanke på ifrågasatt utvidgning av bidragsområdet måtte höjas till 350 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition samt med avslag å motionen II: 399, till *Bidrag för anläggande av gemensamma tvättinrättningar på landsbygden* för budgetåret 1946/47 under nionde huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av 250 000 kronor;

B. att motionerna II: 20 och II: 178 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 april 1946.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se utlåtande nr 17.